

Sisäministeriö

Vasemmistoliitto rp:n lausunto työryhmän ehdotuksesta hallituksen esitykseksi uudeksi rahankeräyslaiksi

Rahankeräyslain kokonaisuudistuksen tavoitteena on

- sujuvoittaa rahankeräysmenettelyä ja ilmoitusmenettelyä rahankeräysten järjestämisessä,
- luoda rahankeräysasioiden hoitamiseksi nykyaikainen, vaikuttava sekä taloudellisesti ja toiminnallisesti tehokas asiantuntijaorganisaatio,
- huolehtia poliisin sähköisten palvelujen ja asianhallinnan ylläpitämisestä ja kehittämisestä sekä sähköisten palvelujen lisäämisestä rahankeräysasioiden hoitamisessa,
- lisätä kolmannen sektorin toimintamahdollisuuksia rahankeräysten järjestämisessä luomalla viranomaismenettely, jossa rahankeräyksiä jatkuvasti järjestäville tahoille ja kertaluonteisia keräyksiä järjestäville tahoille olisi erilliset niiden tarpeita paremmin vastaavat viranomaismenettelyt,
- edistää kansalaisyhteiskunnan toimintaa mahdollistamalla laajemmin rekisteröimättömässä muodossa toimivien kansalaisryhmien varainhankinta rahankeräyksin eri tarkoituksiin ja mahdollistamalla rahankeräysten järjestäminen nykyistä huomattavasti nopeammin yhteisöllisen rahoitustarpeen synnyttyä,
- vastata digitalisaation tuomiin mahdollisuuksiin kehittämällä lainsäädäntömuutoksin sähköistä asiointia, luopumalla rahankeräyksiin liittyvästä viranomaisten alueellisesta toimivallanjaosta sekä keräystapojen sääntelystä,
- lisätä kolmannen sektorin mahdollisuuksia hyödyntää yritysyritysteistyötä osana toimintaansa keventämällä rahankeräyslaissa säädettyjä edellytyksiä yritysyritysteistyön toteuttamiselle,
- estää entistä tehokkaammin rahankeräykseen mahdollisesti liittyvää rikollista toimintaa sekä vastata kansainvälisiin velvoitteisiin terrorismin ja siihen liittyvän rahoituksen torjunnassa,
- estää rikoksia sekä yleisen järjestyksen ja turvallisuuden häiriöitä yhteiskunnassa poliisin lupahallinnon ja siihen kuuluvan valvonnan keinoin kehittää rahankeräysten jälkikäteistä valvontaa sekä taata rahankeräyksiä valvoville viranomaisille riittävät toimivaltuudet rahankeräysten valvomiseksi.

Vasemmistoliitto esityksen tavoitteista:

Vasemmistoliitto pitää esityksen tavoitteita ja pääasiallisia keinoja tarkoituksenmukaisina ja tarpeellisina. Rahankeräyslakireformin keskeiset elementit – lupamenettelyn sujuvoittaminen (toistaiseksi voimassa olevat luvat), pienkeräysmenettelyn luominen sekä vaalikeräysmenettelyn uudistus – parantavat kansalaisjärjestöjen ja puolueiden toimintamahdollisuuksia.

Vasemmistoliitto ottaa lakiehdotuksen eduskuntakäsittelyssä asiantuntijakuulemisen jälkeen kantaa lain yksityiskohtiin.

Uudet lain soveltamisalan rajoitukset

Uutena lakiin esitetään lain soveltamisalan rajoitusta, jonka mukaan päiväkodin ryhmän, koululuokan tai vakiintuneen opinto- tai harrasteryhmän järjestämä rahankeräys opiskelun tai harrastustoiminnan edistämiseksi, kun keräys järjestetään täysivaltaisen valvonnan ja omassa tilaisuudessa, on vapautettu rahankeräysluvasta.

Samoin lain soveltamisalan ulkopuolelle ehdotetaan Suomessa rekisteröidyn yhdistyksen tai säätiön järjestämää keräystä yleisölle avoimessa maksuttomassa ja sisätiloissa järjestettävässä tilaisuudessa, kun keräys järjestetään tilaisuuteen osallistuvien keskuudessa järjestäjän toiminnan tarkoituksen tukemiseksi.

Vasemmistoliitto pitää lakiin ehdotettavia uusia lain soveltamisalan rajauksia pääasiassa tarkoituksenmukaisina, mutta jälkimmäisen rajauksen muotoilua siitä, että yhdistyksen tai säätiön lupavapaus keräykseen avoimessa yleisötilaisuudessa edellyttäisi aina tilaisuuden järjestämistä sisätiloissa, tulisi arvioida jatkovalmistelussa uudelleen. Avoin yleisötilaisuus voidaan järjestää rajatussa tilassa sekä ulkona että sisällä ja tässä mielessä vaatimus tilaisuuden järjestämisestä sisätiloissa johtaa keinotekoisien lopputulokseen.

Vasemmistoliitto esityksen eräistä keinoista:*Rahankeräyksen luvanvaraisuus ja ilmoituksenvaraisuus*

Ehdotetun lain 4 §:n 1 momentin mukaan rahankeräyksen järjestämisen lähtökohtaisena edellytyksenä olisi toistaiseksi voimassa olevan rahankeräysluvan hakeminen lupaviranomaiselta. Lupaviranomaisena toimisi rahankeräyslupa-asioissa aina Poliisihallitus ja tästä sisältyy tarkemmat säännökset ehdotuksen 3 lukuun.

Lain 4 §:n 1 momentissa säädettäisiin myös mahdollisuudesta järjestää rahankeräys ilman Poliisihallitukselta haettavaa rahankeräyslupaa. Tällaisen menettelyn edellytyksenä olisi kuitenkin, että rahankeräyksestä tehtäisiin ilmoitus poliisilaitokselle. Ilmoituksenvaraisen rahankeräyksen tulisi olla niin sanottu pienkeräys, jonka edellytyksistä säädettäisiin tarkemmin ehdotetun lain 4 luvussa.

Pienkeräyksen määritelmästä säädettäisiin puolestaan ehdotetun lain 2 §:n 6 kohdassa. Voimassa olevan rahankeräyslain mukaan ilmoituksenvaraisen rahankeräyksen järjestäminen ei ole mahdollista, joten kyseessä olisi muutos nykytilaan.

Lain 4 §:n 2 momentissa säädettäisiin voimassa olevaa rahankeräyslakia vastaavasti vaalikeräyksiä koskevasta poikkeuksesta, jonka mukaan vaalikeräyksen järjestäminen ei edellyttäisi rahankeräyslupaa eikä Poliisihallitukselle tehtävää ilmoitusta. Vaikka vaalikeräyksen järjestäminen ei edellyttäisi luvan hakemista eikä ilmoituksen tekemistä, koskisi vaalikeräyksiä tilitysvelvollisuus nykylainsäädäntöä vastaavasti. Vaalikeräyksistä säädettäisiin tarkemmin 5 luvussa.

Rahankeräyksen järjestäjä

Rahankeräyslain 5 §:ssä säädettäisiin kaikista niistä rahankeräyslain tarkoittamista tahtoista, joilla olisi laissa tarkemmin säädetyin edellytyksin oikeus järjestää rahankeräys, pienkeräys tai vaalikeräys¹. Pykälän 4 momentissa mainittaisiin puolestaan ne tahot, jotka eivät voisi saada rahankeräyslupaa eivätkä voisi järjestää pienkeräyksiä

Vasemmistoliitto pitää mietinnön perussäännöksiä rahankeräyksen luvanvaraisuudesta ja ilmoituksenvaraisuudesta sekä rahankeräyksen järjestäjistä tarkoituksenmukaisina.

Yleishyödyllisyyden määrittelystä

Mietinnöstä ilmenee, että valmistelun yhteydessä on noussut esiin ehdotus yhdenmukaistaa rahankeräyslain ja tuloverolain mukainen yleishyödyllisyyden määritelmä rahankeräyslakiin sisältyvän yleishyödyllisyyskäsitteen tulkinnanvaraisuuden vuoksi.

Tästä mietinnössä todetaan, että ehdotetun muutoksen ei voida katsoa selkeyttävän yleishyödyllisyyskäsitteen sisältöä rahankeräysten yhteydessä, vaan päinvastoin lisäävän käsitteen tulkinnanvaraisuutta. Lisäksi on huomioitava, että tuloverolain mukainen yleishyödyllisyyskäsite lähtee siitä, että myös osakeyhtiömuodossa toimiva yhteisö voi olla yleishyödyllinen, eikä tämä ajattelutapa ole yhtenäinen rahankeräyslain logiikan kanssa. Mietinnössä todetaan muun muassa, että tuloverolain mukaisen yleishyödyllisyyskäsitteen soveltaminen rahankeräyslaissa tarkoittaisi pitkälti veroviranomaisen tulkintaan ja oikeuskäytäntöön pohjautuvan määritelmän soveltamista rahankeräyksiin ja päädytään kantaa, että tuloverolaissa ja sitä koskevassa oikeuskäytännössä omaksuttu yleishyödyllisyyden määritelmä ei ole toimiva rahankeräystoimintaan soveltuvana. (mietintö s.71 – 72) ja että yleishyödyllisyysedellytys tulisi säilyttää myös jatkossa rahankeräysoikeuden saamisen edellytyksenä kolmannen sektorin toimintamahdollisuuksien turvaamiseksi (mietintö s.73).

Rahankeräyslupaan myöntämisen edellytyksenä olisi pääsääntöisesti rahankeräyksen järjestäjän toiminnan tarkoitus sekä keräystarkoitus. Voimassa olevan rahankeräyslain mukaan rahankeräys on mahdollista toimeenpanna varojen hankkimiseksi yksinomaan

¹ Ehdotuksen 5 §:n mukaan rahankeräyslupa voidaan myöntää muun muassa puoluekisteriin merkitylle puolueelle, jolla on yleishyödyllinen tarkoitus ja vastaavasti pienkeräyksen saa järjestää muun muassa puoluekisteriin merkitty puolue. Ehdotuksen mukaan vaalikeräyksen saa järjestää yleisissä vaaleissa ehdokkaana olevan tukemiseksi yksinomaan toimiva yhdistys tai puoluelain (10/1969) 8 §:n 1 momentissa tarkoitettu puolueyhdistys. (mietinnössä ehdotuksen 5 §:n 3 mom)

yleishyödylliseen toimintaan. Mietinnössä ehdotetun lain 6 §:n 1 momentissa säilytettäisiin voimassa olevaa lakia vastaavasti yleishyödyllisyys pääsääntöisenä edellytyksenä rahankeräyksen keräystarkoitukseksi (mietintö s.132).

Vasemmistoliitto pitää mietinnön arviota yleishyödyllisyyden määrittelyn säilyttämisestä nykyisellään oikeana, eikä kannata sen laajentamista yksityiselle liiketoiminnalle. Rahankeräysten lupasääntelyn keskeinen tavoite on osaltaan kansalaisjärjestöjen ja ns. kolmannen sektorin toiminnan tukeminen ja lainsäädäntöreformin eräs tarkoitus on lisätä kolmannen sektorin toimintamahdollisuuksia rahankeräysten järjestämisessä.

Ehdotus pienkeräyksistä

Ehdotuksen 4 luvussa säädetään pienkeräyksistä². Luvussa säädettäisiin ilmoituksenvaaran pienkeräyksen järjestämisen edellytyksistä, poliisilaitokselle toimitettavan pienkeräysilmoituksen sisällöstä ja pienkeräysnumerosta.

Lisäksi luvussa säädettäisiin tilanteesta, jossa pienkeräyksen järjestäjällä olisi velvollisuus keskeyttää pienkeräys³ sekä pienkeräyksen järjestäjän velvollisuudesta antaa poliisilaitokselle pienkeräystilitys. Luvussa säädettäisiin myös niistä edellytyksistä, joilla poliisilaitos voisi kieltää pienkeräyksen järjestämisen ja rahankeräysvarojen käytön jatkamisen sekä kieltää talletuspankkia luovuttamasta rahankeräysvaroja rahankeräystililtä.

Vasemmistoliitto pitää mietinnön ehdotusta pienkeräyksistä kannatettavana

Ehdotus vaalikeräyssäännöksiksi⁴

Ehdotetun lain 5 luvussa säädettäisiin vaalikeräysten järjestämisen edellytyksistä⁵ ja vaalikeräyksen järjestäjän velvollisuudesta antaa Poliisihallitukselle vaalikeräystilitys. Lisäksi luvussa säädettäisiin niistä edellytyksistä, joilla Poliisihallitus voisi kieltää vaalikeräyksen järjestämisen ja rahankeräysvarojen käytön jatkamisen sekä kieltää talletuspankkia luovuttamasta rahankeräysvaroja rahankeräystililtä. Luvun säännökset vastaisivat hyvin pitkälti voimassa olevaa rahankeräyslakia.

² Ehdotus pienkeräyksen järjestämisen edellytyksistä sisältyy lakiluonnoksen 16 §:ään. Sen mukaan "[p]ienkeräyksestä on tehtävä kirjallinen ilmoitus poliisilaitokselle. Ilmoitus voidaan toimittaa sähköisesti. Pienkeräyksen järjestämisen saa aloittaa kahden arkipäivän kuluttua pienkeräysilmoituksen tekemisestä.

Pienkeräyksenä järjestettävällä rahankeräyksellä saa kerätä enintään 10 000 euroa. Pienkeräyksen järjestäminen saa kestää enintään kolme kuukautta.

Pienkeräyksen saa järjestää enintään kaksi kertaa kalenterivuoden aikana. Edellä 5 §:n 2 momentin 6 kohdassa tarkoitetun ryhmän jäsenenä oleva luonnollinen henkilö saa osallistua enintään kahden pienkeräyksen järjestämiseen kalenterivuoden aikana."

³ Velvollisuudesta pienkeräyksen järjestämisen keskeyttämiseen ehdotetaan säännöstä (19 §), jonka mukaan "[p]ienkeräyksen järjestäjän on keskeytettävä välittömästi pienkeräyksen järjestäminen, jos keräyksellä saadut varat ylittävät 16 §:n 2 momentissa tarkoitetun pienkeräyksen enimmäismäärän. Keräyksen keskeyttämisestä on ilmoitettava poliisilaitokselle." Eli kun keräyksellä on saatu kasaan 10.000 euroa, se on keskeytettävä. Mutta vuoden aikana voi tehdä kaksi pienkeräystä, joten maksimikeräyksen summa voi olla yhteensä 20.000 euroa vuoden aikana.

⁴ Vaaliehtokkaiden vaalirahoituksesta säädetään erikseen toisaalla eli laissa ehdokkaan vaalirahoituksesta (273/2009). Ehdokkaan vaalirahoituslain soveltamisaläsäännöksen mukaan mainitussa laissa säädetään ehdokkaan vaalirahoituksesta ja sen ilmoittamisesta eduskuntavaaleissa, presidentinvaalissa, kuntavaaleissa ja europarlamenttivaaleissa. Kyseisen lain tarkoituksena on lisätä vaalirahoituksen avoimuutta ja tietoa ehdokkaiden mahdollisista sidonnaisuuksista sekä rajoittaa ehdokkaiden vaalikampanjoiden kulujen kasvua.

⁵ Ehdotetussa 22 §:ssä säädettäisiin vaalikeräyksen järjestämisen edellytyksistä. Vaalikeräys voitaisiin järjestää aikaisintaan kuusi kuukautta ennen vaalipäivää alkavan ja viimeistään kaksi viikkoa vaalipäivän jälkeen päättyvän vaalikampanjan kulujen kattamiseksi. Kampanja-aika määriteltäisiin samoin kuin puoluelain 8 §:n 3 momentissa. Yleisillä vaaleilla tarkoitettaisiin vaalilain 1 §:ssä tarkoitettuja eduskuntavaaleja, presidentinvaalia, kuntallisvaaleja ja europarlamenttivaaleja.

Vasemmistoliitolla ei ole huomautettavaa ehdotukseen vaalikeräyssäännöksistä.

Lopuksi

Vasemmistoliitto toteaa, että rahankeräyslain uudistuksen yhteydessä tulisi kiinnittää huomiota myös vaalikeräyksiä, rahankeräyksiä ja muita vastaavia toimia koskevaan ohjeistukseen viranomaisten taholta. Tällä hetkellä edellä mainittuja rahoitustoiminta ohjeistetaan ainakin Poliisihallituksen sivuilla, Valtiontalouden tarkastusviraston sivuilla ja lisäksi vielä oikeusministeriön Vaalit.fi-sivulla. Näistä eri lähteistä on jossain määrin tehtävissä ristiriitaisia tulkintoja rahankeräyksestä, ehdokkaan vaalikeräyksestä sekä niiden raportoinnista ja lupaprosesseista.

Näiden ohjeistusten yhtenäistäminen sekä mahdollisesti yhdistäminen yhteen paikkaan helpottaisi puolueiden ja ehdokkaiden toimintaa rahankeräyksiä ja vaalirahoitusta hankittaessa. Tämä olisi niin ehdokkaiden, puolueiden kuin viranomaisten etu ja helpottaisi rahankeräyslain uudistamisen läpivientä.

Vasemmistoliitto pitää rahankeräyslakireformin vuorovaikutteista valmistelutapaa onnistuneena ja katsoo, että tällainen valmistelutapa tulisi ulottaa myös muihin laajiin lakiuudistuksiin.

Helsinki 2.3.2018

Vasemmistoliitto rp:n puolesta

Joonas Leppänen
puoluesihteri

joonas.leppanen@vasemmisto.fi